

ZAKON O ZAŠTITI PRIRODE BRČKO DISTRIKT BiH

("Službeni glasnik Brčko distrikta BiH", br. 16/2024 - prečišćen tekst)

I. OPĆE ODREDBE

Član 1

Ovim zakonom uređuje se obnova, zaštita, očuvanje i održivi razvoj pejzaža, prirodnih područja, biljaka, životinja i njihovih staništa, zemljišta, minerala i fosila i drugih komponenti prirode, koje čine dio životne sredine, na način i prema uslovima utvrđenim ovim zakonom.

Član 2

Odredbe Zakona o zaštiti životne sredine koje nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona primjenjivat će se na odnose definisane ovim zakonom.

Odredbe koje su propisane Zakonom o zaštiti životne sredine, a nisu definisane u ovom zakonu ili nekom drugom posebnom zakonu, primjenjivat će se u oblasti zaštite prirode.

Posebni zakoni

Član 3

Zaštita voda, vazduha, šuma i ostalih dijelova prirode bit će propisana posebnim zakonima.

Odredbe ovog zakona koje su u suprotnosti sa odredbama posebnih zakona neće se primjenjivati.

Odredbe ovog zakona kojima se reguliše veći stepen zaštite od one koja je propisana u odredbama posebnog zakona primjenjivat će se u skladu sa ovim zakonom.

Odredbe ovog zakona ili odredbe Zakona o zaštiti životne sredine primjenjivat će se na zaštitu onih dijelova prirode koji nisu regulisani posebnim zakonom.

Ciljevi zakona

Član 4

Mjerama propisanim ovim zakonom stvorit će se osnovni uslovi za zaštitu prirode i održivi razvoj prirode i životne sredine, a naročito:

- obnova, zaštita, očuvanje i održiva upotreba ekološkog balansa u prirodi;
- obnova, zaštita, očuvanje i održiva upotreba obnovljenih prirodnih resursa;
- obnova, zaštita, očuvanje i održiva upotreba prirode i revitalizacije oštećenih područja i dijelova prirode;
- uspostavljanje sistema za planiranje, upravljanje, informisanje i finansiranje zaštite prirode;

- uspostavljanje međuentitetske i međunarodne saradnje u domenu zaštite prirode;
- učešće javnosti u oblasti zaštite prirode;
- realizacija ciljeva propisanih u politici o zaštiti prirode;
- potrebno usklađivanje ekonomskih i društvenih razvojnih planova i projekata sa održavanjem svih postojećih obnovljenih prirodnih resursa;
- smanjenje korišćenja, opterećenja i zagađivanja vrsta (životinja, biljaka, gljiva) i njihovih staništa.

Primjena zakona

Član 5

Odredbe ovog zakona primjenjuju se na pravna, fizička lica i asocijacije koje mogu biti nosioci prava i obaveza po odredbama ovog zakona, na teritoriji Brčko distrikta BiH.

II. DEFINICIJE

Definicije

Član 6

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju slijedeće značenje:

- "biološka raznolikost" - raznolikost među živim organizmima iz svih izvora, uključujući, između ostalog, kopnene i druge vodene ekosisteme i ekološke komplekse kojima pripadaju. Ovo uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta i ekosistema;

- "vrste prirodnih staništa iz Crvene knjige" - prirodna staništa koja se nalaze u Brčko distriktu BiH kojima prijeti opasnost od nestanka u njihovom prirodnom području;

ili

- imaju mali prirodni obim rasprostiranja nakon regresije ili zbog njihovog prirodno - ograničenog područja; ili

- predstavljaju primjere izuzetne vrijednosti koji su tipični za mediteransko i kontinentalno biogeografsko područje;

- "vrste iz Crvene knjige" - vrste koje:

a) izumiru ili izumiru u divljini - vrsta za koje ne postoji uvjerljiv dokaz da su izumrle ili je poznato da samo preživljavaju ili su u zatočeništvu;

b) "ugrožene vrste":

- vrste kojima prijeti opasnost od izumiranja cijele vrste ili njenog velikog dijela iz njihovog prirodnog obima,

- vrste kojima prijeti opasnost od smanjenja broja zbog jednog ili nekoliko uzročnih faktora,

c) "osjetljive vrste" - vrste za koje se pretpostavlja da će najvjerojatnije biti u kategoriji ugroženih vrsta u bliskoj budućnosti ako uzročni faktori nastave djelovati; ili

d) "rijetke vrste" - koje imaju jednu ili više populacija s malim brojem individua i koje nisu trenutno ugrožene ili osjetljive, ali je njihov opstanak rizičan. Vrste se nalaze unutar ograničenih geografskih područja ili su razasute van njih; ili

e) "endemične vrste" - zahtijevaju posebnu pažnju zbog specifične prirode njihovih staništa i/ili potencijalnog uticaja istraživanja njihovih staništa i/ili potencijalnog uticaja istraživanja njihovog stanja;

f) "nedostatak podataka" - znači nedostatak adekvatne informacije da bi se napravila direktna ili indirektna procjena rizika od izumiranja na osnovu distribucije populacije i/ili njenog stanja;

"vrste" - svaka vrsta, podvrsta, ili geografski odvojena populacija, naročito bilo koja vrsta životinja ili biljaka, bez obzira da li je živa ili mrtva, bilo koji lahko prepoznatljivi dio nastao iz toga;

"vrste prirodnih staništa koje su od interesa za zajednicu" - prirodna staništa koja se nalaze na teritoriji Brčko distrikta BiH i navedena su u Direktivi Evropske unije o staništima;

"vrste koje su od interesa za zajednicu" - vrste koje se nalaze na teritoriji Brčko distrikta BiH i spomenute su u Direktivi Evropske unije (EU) o staništima kao "vrste koje su od interesa za zajednicu" ili u Direktivi Evropske unije o pticama u Aneksu I (uključujući one vrste iz Crvene knjige);

"Direktiva o pticama" - Direktiva Savjeta Evropske unije 79/409/EEC od 2. aprila 1979. o očuvanju divljih ptica;

"Direktiva o staništima" - Direktiva Savjeta Evropske unije 92/43/EEC od 21. maja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune;

"ekološka mreža" - biološka veza prirodnih i priplizno-prirodnih područja, zaštićenih prirodnih područja i njihovih tampon zona koje su osigurane "ekološkim koridorom", koje predstavljaju bilo koji ekološki prolaz sačinjen od prirodnih i približno-prirodnih područja i prolaza koji osiguravaju ili podržavaju ekološku vezu između udaljenih teritorija;

"živi organizmi" - vrste, podvrste i varijeteti (u daljem tekstu: vrste) mikroorganizama, gljiva, biljaka i životinja;

"zaštita prirode" - djelatnosti i mjere koje imaju za cilj sprečavanje štetnih aktivnosti, oštećenja ili zagađivanja prirode, smanjenje ili eliminisanje nastale štete, i obnova prirode i dovođenje u prvobitno stanje;

"informacije o zaštiti prirode" - svaka informacija data pismenim, vizuelnim i elektronskim putem o stanju prirode ili faktorima prirode;

"komponenta prirode" - elementi prirode, kao što su flora i fauna, živi organizmi i njihov prirodni (ekološki) sistem(i), biološka raznolikost (ili njene komponente), zemljište, pejzaž, vještačka životna sredina, prirodna dobra, i uzajamno djelovanje ovih elemenata;

"održivi razvoj" - sistem društvenih i ekonomskih uslova i aktivnosti, koje štite divlje vrste i vještačku životnu sredinu za sadašnje i buduće generacije, korišćenje prirodnih resursa na ekonomičan i prikladan način u pogledu očuvanja ekosistema, i osiguranje poboljšanja kvaliteta života i očuvanje biološko-kulturne raznolikosti u dugoročnom periodu sa aspekta ekosistema kao cjeline;

"održivo korišćenje" - korišćenje elemenata prirode na način i na stepenu koji ne iscrpljuje njihove regenerativne sposobnosti ili dovodi do smanjenja prirodnih resursa i biološke raznolikosti, i stoga održava njihov urođeni potencijal za zadovoljenje zahtjeva i potreba sadašnjih i budućih generacija;

"oštećenje prirode" - oštećenje prirode ili njenih komponenti u obliku bilo koje promjene ili zagađivanje prirode ili korišćenje prirode do stepena kada ne postoji mogućnost obnove oštećene prirode, i vraćanja u prirodno ili prvobitno stanje (kvalitet), što ima negativan uticaj na floru i faunu;

"očuvanje stanja prirodnih staništa" - ukupan zbir aktivnosti koje imaju uticaj na prirodno stanište i njegove tipične vrste i mogu uticati na njegovu dugoročnu distribuciju, strukturu i funkciju kao i na dugoročni opstanak njegove vrste unutar teritorije Brčko distrikta BiH.

Očuvanje stanja prirodnog staništa će se smatrati "prihvatljivim" kada:

- njegov prirodni obim i područje koje pokriva unutar tog obima je stabilno ili se povećava, i

- kada postoje specifične strukture i funkcije koje su neophodne za dugoročno održavanje i vjerovatno će nastaviti postojati u bliskoj budućnosti, i kada je očuvanje stanja tipičnih vrsta povoljno (pogledati "očuvanje stanja vrsta");

"približno-prirodni uslovi" - uslovi staništa, pejzaža (i njihovih komponenti) ili njihovih zajednica na čiji razvitak značajno utiče čovjek (stvaranje uslova koji su slični prirodnim), tako da se njima uglavnom dešavaju procesi samoregulacije i oni nisu sposobni da prežive bez direktnog ljudskog posredovanja;

"pejzaž" - ograničeno područje Zemljine površine koje sadrži određene strukture i karakteristike, specifične divlje vrste i prirodne sisteme zajedno sa specifičnim karakteristikama kulturnog naslijeđa, gdje zajedno egzistiraju i uzajamno djeluju sile prirode i elementi vještačke životne sredine;

"prirodni uslovi" - uslovi staništa, pejzaža i zajednica na čiji razvoj čovjek nema nikakvog ili ima neznatan uticaj (sa izuzetkom rekonstrukcije) i kao posljedica toga, u njima se uglavnom dešavaju procesi samoregulacije;

"prirodni sistem" ili "ekosistem" (ekološki sistem) - prirodna jedinica živih organizama koja se dinamično mijenja i zajednice tih organizama i abiotička životna sredina;

"prirodni resursi" - komponente prirode ili određeni sastavni dijelovi nastali iz toga koji se mogu koristiti za zadovoljenje potreba društva, sa izuzetkom vještačke životne sredine;

"prirodno područje" - bilo koje područje s karakteristikama približnoprivrodnih uslova;

"područje osjetljive životne sredine" - svako pretjerano kultivisano područje gdje se primjenjuju prirodno-prihvatljive metode kultivisanja i koja su pogodna da budu proglašena zaštićenim u skladu sa ovim zakonom;

"stanište" ili "prirodno stanište" - kopneno ili vodeno područje koje se razlikuje po geografskim, abiotičkim i biotičkim karakteristikama, bez obzira da li je u potpunosti prirodno ili približno-prirodno, koje sadrži odgovarajuće uslove za život određenog organizma, njegove populacije ili zajednice organizama unutar prirodnog sistema gdje postoje svi ekološki uslovi neophodni za njihov razvoj, opstanak i razmnožavanje;

"stanje očuvanja vrsta" - ukupan zbir aktivnosti koje imaju uticaj na vrstu i mogu uticati na njihovu dugoročnu distribuciju i izumiranje populacije unutar teritorije Brčko distrikta BiH.

Očuvanje stanja će se smatrati "prihvatljivim" kada:

- porodici o rastu populacije vrste pokazuju da se održavaju same na dugoročnoj osnovi koja je održiva komponenta prirodnih staništa, i

- prirodni obim vrsta nije ni smanjen niti će vjerovatno biti smanjen u bliskoj budućnosti, i

- postoji, i vjerovatno će postojati, dovoljno veliko stanište koje će održavati njihovu populaciju na dugoročnoj osnovi;

"upravljanje zaštitom prirode" - svaka aktivnost koja ima za cilj istraživanje, vođenje registara, regulaciju, očuvanje, čuvanje, održavanje, izlaganje ili sanaciju zaštićenih pejzaža, vrsta, minerala ili područja;

"faktori prirode" - supstance, djelatnosti i mjere, ugovori o upravljanju ili zaštitoj, politike, zakonski propisi, planovi i programi, koji imaju uticaj ili će vjerovatno imati uticaj na elemente prirode unutar važenja ovog zakona i profitabilne i druge ekonomske analize i pretpostavke koje se koriste tokom procesa donošenja odluka.

III. OSNOVNA NAČELA

Načelo saradnje

Član 7

Sva pravna ili fizička lica kao i druge organizacije dužne su štiti prirodu, pri čemu su dužni da međusobno saraduju u sprečavanju djelatnosti koje mogu ugroziti ili oštetiti prirodu, ublažavaju svaku takvu štetu, eliminišu posljedice takve štete i obnavljaju oštećenu prirodu i dovode je u stanje u kojem je bila prije pojave štete.

Načelo održivosti

Član 8

Eksploatacija divljih vrsta, minerala i područja s prirodnim ili približno prirodnim karakteristikama može se vršiti samo do stepena na kojem se njihova biološka raznolikost, ispravno funkcionisanje osnovnih prirodnih sistema i procesa u tim sistemima može održavati.

Intervencije

Član 9

Interesi očuvanja prirode će biti uzeti u obzir tokom utvrđivanja strategije ekonomskog razvoja, prostornog planiranja i primjene mjera koje sprovode organi vlasti.

U slučaju pojave štete ili oštećenja prirode, prioritet će biti otklanjanje takve štete ili oštećenja na izvoru.

Načelo zagađivač plaća

Član 10

Zagađivači i korisnici su dužni platiti troškove, poreza, takse i drugo za zagađivanje ili korišćenje prirode ili prirodnih resursa (ili drugih komponenti), za izvođenje bilo kojih aktivnosti ako one prouzrokuju ili će vjerovatno prouzrokovati štetu po prirodu.

Načelo obrazovanja i obuke

Član 11

Podizanje svijesti o primjeni zakona i drugih propisa o zaštiti prirode se postiže putem obrazovanja i obuke javnosti.

Načelo prevencije

Član 12

Kod aktivnosti koje mogu imati značajan uticaj na prirodu ili predstavljaju veliku opasnost ili nepopravljivu štetu, nedostatak naučne sigurnosti neće se koristiti kao razlog za odlaganje ekonomskih mjera da bi se spriječila šteta po prirodu.

Načelo predostrožnosti

Član 13

Organi uprave, javnosti i privredni subjekti dužni su obratiti posebnu pažnju na:

- održivi razvoj dok sprovode djelatnosti kao što su ekonomsko korišćenje obnovljivih i neobnovljivih resursa,
- sprečavanje štete i opasnosti po zdravlje ljudi,
- smanjenje štete, opasnosti i opterećenja prirode.

IV. INFORMATIVNI SISTEM I SVIJEST JAVNOSTI

Član 14

Podzakonskim aktom propisat će se uspostavljanje i upravljanje informativnim sistemom za zaštitu prirode i vršenje monitoringa (u daljem tekstu: informativni sistem).

Podzakonskim aktom iz stava 1 ovog člana propisat će se pitanja praćenja, prikupljanja, registrovanja i analiziranja podataka, činjenica i drugih relevantnih informacija o stanju i korišćenju prirode i mjerama preduzetim od organa uprave, preduzeća i drugih organizacija.

Izvještaj o stanju prirode nadležno odjeljenje jednom godišnje dostavlja Vladi Brčko distrikta BiH (u daljnjem tekstu: Vlada).

Informativni sistem i praćenje utiče na kadrovsko jačanje i učešće javnosti u sprovođenju ovog zakona.

V. PLANIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Strategija zaštite prirode

Član 15

Strategija zaštite prirode Brčko distrikta BiH uređuje zadatke i politiku zaštite prirode i biološke raznolikosti, osigurava nadzor i zaštitu drugih dijelova prirodnog naslijeđa.

Strategija iz stava 1 ovog člana sadrži posebno:

1. opći opis prirodnih područja u zemlji i djelatnosti koje su važne za zaštitu i očuvanja biološke raznolikosti;
2. opće zahtjeve kao i odjeljenske i međuodjeljenske zadatke za zaštitu i očuvanje prirodnih područja, pejzaža i drugih vrijednosti (vrsta, staništa, minerala, fosila);
3. dugoročne srednjoročne zadatke zaštite i očuvanja zaštićenih vrsta, minerala i područja i određivanje novih zaštićenih područja;
4. dugoročne i srednjoročne zadatke za uspostavljanje i održavanja ekološke mreže i ekoloških (zelenih) koridora;
5. dugoročne i srednjoročne zadatke održavanja područja osjetljive životne sredine (ESA) i sistema;
6. sistem uslova i principa najvažnijih mjera iz tačke 1-5 ovog stava;
7. dugoročne i srednjoročne programe za istraživanja, razvoj, obrazovne i demonstrativne zadatke i popularizaciju zaštite prirode i očuvanja;
8. planirane izvore finansiranja;
9. principe za uspostavljanje i funkcionisanje sistema za posmatranje, prikupljanje podataka, registraciju i procjenu pejzaža, vrsta minerala i područja s prirodnim ili približno-prirodnim karakteristikama.

Strategija mora biti u saglasnosti s međuentitetskim programom zaštite životne sredine, odnosno biti njen sastavni dio.

Nadležno odjeljenje donosi plan zaštite prirode, čiji sadržaj mora biti u skladu sa stavom 2 tačke1-7 ovog člana i sa strategijom o zaštiti prirode. Ovaj plan zaštite prirode se podnosi Vladi.

Član 16

Strategiju zaštite prirode na period od deset godina donosi Skupština Brčko distrikta BiH na prijedlog gradonačelnika, a prethodno odobrenog od Vlade.

Vlada donosi plan implementacije Strategije zaštite prirode.

VI. NADLEŽNOST

Član 17

Poslove u oblasti zaštite prirode vrši nadležno odjeljenje Vlade.

Član 18

Poslove u oblasti zaštite prirode iz nadležnosti Distrikta vrši nadležno odjeljenje, koje je dužno da:

- dostavlja preporuke za određivanje zaštićenih područja;
- učestvuju u pripremi i implementaciji strategije zaštite prirode.

Nadležnosti u oblasti zaštite prirode na međuentitetskom i nivou Brčko distrikta BiH

Član 19

Skupština Brčko distrikta BiH može ovlastiti Međuentitetsko tijelo za zaštitu životne sredine da obavlja slijedeće poslove u oblasti zaštite prirode:

- savjetovanje nadležnih odjeljenja,
- izradu Crvene knjige za BiH,
- izradu Strategije zaštite prirode u Bosni i Hercegovini;
- izradu smjernica za koordinaciju i saradnju prekograničnih zaštićenih područja.

VII. OPĆE MJERE ZA ZAŠTITU PRIRODE

Zaštita pejzaža

Član 20

Zaštita pejzaža ima za cilj zaštitu i unapređenje:

- karakteristika prirodnog sistema njegovih ugroženih, osjetljivih ili rijetkih vrsta,
- karakteristika ugroženog pejzaža,

- rekreacionih vrijednosti pejzaža.

Nadležno odjeljenje će predložiti Vladi podzakonski akt kojim se propisuju način i uslovi zaštite pejzaža van zaštićenih područja, način izrade, vrste planova i projekata za zaštitu pejzaža.

Podzakonskim aktom iz stava 2 ovog člana propisat će se:

- postupak za dobijanje dozvole za djelatnosti na području pejzaža,
- sadržaj i oblik izvještaja koji podnosi nosilac izrade plana ili projekta nadležnom organu o mjerama koje je preduzeo u cilju sprečavanja negativnih uticaja na pejzaž,
- aktivnosti koje su zabranjene u zaštićenom području.

Dozvola će se izdati ako plan ili projekat nema negativan uticaj na:

- karakteristike prirodnog sistema i njegove zaštićene ili ugrožene vrste, ili
- karakteristike pejzaža.

Negativan uticaj iz stava 4 alineja 1, postoji ukoliko plan ili projekat mogu prouzrokovati:

- da značajan broj ugroženih, osjetljivih ili rijetkih vrsta biljaka i životinja bude istrijebljen;
- da staništa ugroženih, osjetljivih ili rijetkih vrsta biljaka i životinja budu izložena negativnim uticajima ili uništena, ili
- da se može očekivati značajan poremećaj u odnosima i međusobnom djelovanju između životinjskih i biljnih vrsta i njihovih biotičkih i abiotičkih faktora prirode (geološki, klimatski, zemljište, površinske i podzemne vode, vegetacija itd.) u ekosistemu ili njegovim dijelovima.

Negativan uticaj iz stava 5 alineja 2, postoji ako plan ili projekat prouzrokuje:

- da veliki broj prirodnih elemenata pejzaža, kao što je živa ograda, pojedinačno drveće, skupine drveća itd. bude značajno smanjeno,
- da prirodne površine kao što su rijeke, terase, doline, brda, prirodne ili približno prirodne rijeke budu značajno smanjene, ili
- da obale rijeka, ritovi, jezera i njihov biljni i životinjski svijet kroz građenje i slične mjere, budu podložni negativnom uticaju.

Izuzetno plan ili projekat koji se smatra zabranjenim na osnovu st. 3, 4 i 5 ovog člana može biti odobren u slučaju da postoji značajniji javni interes. Podzakonskim aktom navedenim u stavu 2 ovog člana propisuje se koji javni interes imaju veći značaj od značaja zaštite prirode.

Zaštita divljih životinja i biljaka

Član 21

Odredbe ovog zakona primjenjuju se na svaku pojedinu vrstu divljih životinja i biljaka, u svakoj fazi razvoja, u svakom obliku i stanju, osim izuzetaka propisanih podzakonskim aktom.

Zabranjeno je namjerno uništavanje ili oštećivanje, zloupotrebljavanje ili pretjerano iskorištavanje nezaštićenih divljih biljnih vrsta, osim izuzetaka navedenih u stavu 1 ovog člana.

Zabranjeno je uznemiravanje, progonjenje ili ubijanje nezaštićenih divljih životinja, premještanje, oštećivanje ili uništavanje njihovih prebivališta (gnijezda ili legla) i uznemiravanje, uništavanje ili mijenjanje njihovih staništa, ukoliko za to ne postoje posebni razlozi.

Divlje vrste koje nisu obuhvaćene stavovima 1 - 3 su zaštićene prema Crvenoj knjizi.

Crvena knjiga

Član 22

Šef nadležan za zaštitu životne sredine izrađuje podzakonski akt kojim se utvrđuje Crvena knjiga, njen sadržaj i rok važenja.

Očuvanje vrste iz Crvene knjige vrši se proglašavanjem zaštićenih područja i njihovim upravljanjem te njihovim uključivanjem u "Zaštićena područja u Evropi".

Šef nadležan za poslove zaštite životne sredine dužan je informisati javnost o razlozima uključenja svake vrste ili staništa u Crvenu knjigu i mjerama koje se primjenjuju i koje će se primjenjivati radi poboljšanja stanja vrsta i staništa iz Crvene knjige.

Zaštita staništa

Član 23

Ovim zakonom uređuje se očuvanje biološke raznolikosti kroz zaštitu i očuvanje prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta, te preduzimanje ekonomskih, društvenih i kulturnih mjera radi održavanja ili obnavljanja prirodnih staništa, divljih biljnih i životinjskih vrsta.

Očuvanje prirodnih staništa iz Crvene knjige, vrši se proglašavanjem i upravljanjem zaštićenim područjima i uključivanjem u "Zaštićena područja u Evropi".

VIII. POSEBNE MJERE ZAŠTITE PRIRODE

Zaštićena područja

Član 24

Zaštićeno područje je dio kopna određeno radi zaštite i održavanja biološke raznolikosti, prirodnih i kulturnih resursa.

Zaštićena područja su:

- prirodna zaštićena područja ustanovljena u naučne svrhe ili radi zaštite divljine;
- nacionalni parkovi ustanovljeni u svrhu zaštite ekosistema i rekreacije;

- spomenici prirode ustanovljeni u svrhu očuvanja specifičnih prirodnih karakteristika;
- zaštićeni pejzaži ustanovljeni u svrhu očuvanja kopnenih pejzaža, priobalnih područja i rekreacije.

Prirodno zaštićena područja

Član 25

Prirodno zaštićeno područje je:

- područje kopna sa izuzetnim ili reprezentativnim ekosistemima, geološkim ili fiziološkim karakteristikama i vrstama, a koriste se prije svega u naučne svrhe i monitoring životne sredine,
- neizmijenjeno ili neznatno izmijenjeno područje kopna velike površine koje je zadržalo svoje prirodne karakteristike i uticaj, bez stalnog ili značajnijeg staništa, ustanovljeno radi očuvanja prirodnih uslova,
- područje kopna izloženo aktivnoj intervenciji radi uspravljanja s ciljem osiguranja održavanja staništa i ispunjenja zahtjeva specifičnih vrsta.

Član 26

Ciljevi upravljanja prirodno zaštićenim područjima su:

- očuvanje i namjerno ili slučajno uznemiravanje staništa, ekosistema i vrsta,
- održavanje genetičkih resursa u dinamičnom stanju i stanju razvoja,
- održavanje utvrđenih ekoloških procesa, očuvanje strukturalnih karakteristika pejzaža ili stijena,
- osiguravanje uzoraka iz prirodne životne sredine u naučne svrhe, osiguravanje monitoringa životne sredine i edukacije, uključujući i područja koja nemaju pristup,
- svođenje uznemiravanja na minimum putem pažljivog planiranja i vršenja istraživanja i drugih odobrenih aktivnosti,
- ograničenje pristupa javnosti,
- osiguravanje sadašnjim i budućim generacijama očuvanje prirodnih vrijednosti i kvaliteta životne sredine u dužem periodu,
- održavanje osnovnih prirodnih atributa i kvaliteta životne sredine u dužem periodu,
- osiguravanje pristupa javnosti i održavanje kvaliteta divljine u datom području,
- očuvanje i održavanje uslova staništa neophodnih za zaštitu značajnih vrsta, grupa vrsta, biotičkih zajednica ili fizičkih karakteristika životne sredine, tamo gdje je potrebna određena ljudska intervencija za optimalno upravljanje,

- omogućavanje izvođenja naučnih istraživanja i monitoringa životne sredine kao i primarnih aktivnosti zajedno sa održivim upravljanjem resursima,
- određivanje područja radi obrazovanja javnosti i razumijevanja karakteristika staništa i upravljanja divljim biljnim i životinjskim svijetom,
- eliminisanje i sprečavanje eksploatacije u zaštićenim oblastima ili posjeta koje mogu uzrokovati promjene i oštećenja prirode,
- omogućavanje koristi stanovništvu koje živi u zaštićenom području a koje su u skladu s drugim ciljevima upravljanja.

Nacionalni park

Član 27

Nacionalni park je prirodno područje kopna proglašeno radi:

- a) zaštite ekološkog integriteta jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije;
- b) isključivanja eksploatacije ili posjeta koje mogu uzrokovati promjene i oštećenja prirode;
- c) osiguranja osnova za duhovne, naučne, obrazovne, rekreacione i posjetilačke svrhe koje moraju biti u skladu sa načelima zaštite životne sredine.

Član 28

Ciljevi upravljanja u nacionalnom parku su:

- zaštita prirodnih područja od izuzetne vrijednosti, republičkog i međunarodnog značaja za duhovne, naučne, obrazovne, rekreacione ili turističke svrhe,
- očuvanje izvornog stanja reprezentativnih primjera fiziografskih područja, biotičkih zajednica, genetičkih resursa i vrsta,
- osiguranje ekološke stabilnosti i raznolikosti,
- osiguranje korišćenja u inspirativne, obrazovne, kulturne i rekreacione svrhe na način koji će održati prirodno ili približno prirodno stanje područja,
- isključivanje eksploatacije ili posjeta koje mogu prouzrokovati promjene i oštećenja prirode,
- održavanje ekoloških, geomorfoloških i estetskih karakteristika zbog kojih je područje proglašeno zaštićenim.

Spomenik prirode

Član 29

Spomenik prirode je s jednom ili više specifičnih prirodnih/kulturnih karakteristika od izuzetne ili jedinstvene vrijednosti zbog svoje rijetkosti, prirodnih, reprezentativnih ili estetskih osobina ili kulturne važnosti.

Član 30

Ciljevi upravljanja spomenicima prirode su:

- zaštita i očuvanje trajnih prirodnih karakteristika od izuzetne važnosti, jedinstvenog ili zajedničkog kvaliteta, i duhovne vrijednosti u skladu sa određenim ciljevima,
- pružanje mogućnosti za naučna istraživanja, obrazovanje, interpretaciju i procjenu od javnosti,
- omogućavanje koristi stanovništva koje živi na tom području a koja je u skladu s ciljevima upravljanja.

Zaštićeni pejzaž

Član 31

Pejzaž je područje kopna nastalo međusobnim djelovanjem prirode i čovjeka sa izuzetnim estetskim, ekološkim ili kulturnim vrijednostima i često s velikom biološkom raznolikošću.

Član 32

Ciljevi upravljanja zaštićenim pejzažima su:

- održavanje usklađenosti međusobnog djelovanja prirode i kulture putem zaštite kopnenog i/ili priobalnog pejzaža i tradicionalnog korišćenja zemljišta, građenja, te društvenih i kulturnih manifestacija;
- izvođenje ekonomskih aktivnosti u skladu s prirodom i očuvanjem kulturnog sistema zajednice;
- održavanje raznolikosti pejzaža i staništa, srodnih vrsta i ekosistema;
- eliminisanje i sprečavanje korišćenja zemljišta i aktivnosti koje nisu u skladu s ciljevima upravljanja;
- omogućavanje rekreacije i turizma koje odgovara kategoriji područja;
- podsticanje naučnih i obrazovnih aktivnosti za dobrobit stanovništva za duži vremenski period, učešće javnosti u zaštiti životne sredine tog područja;
- omogućavanje korisnih efekata kroz osiguranje prirodnih proizvoda (kao što su proizvodi šumarstva i ribarstva) i usluga (kao što su čista voda ili prihodi od održivog turizma) za lokalnu zajednicu.

Određivanje i proglašenje područja zaštićenim, uključujući tampon zone

Član 33

Prijedlog za proglašavanje zaštićenim prirodno zaštićenog područja i nacionalnog parka, daje nadležno odjeljenje.

Prijedlog za proglašavanje zaštićenim pejzaža i spomenika prirode daje nadležno odjeljenje.

Odjeljenje nadležno za zaštitu životne sredine iz st.1 i 2 ovog člana dužno je obavijestiti vlasnika, odnosno korisnika dijela prirode o pokretanju postupka za određivanje zaštićenog područja u roku od godinu dana od dana davanja prijedloga za proglašenje zaštićenim prirodnog područja.

Obavještenje mora da sadrži granice područja i tačan opis postojećeg stanja prirodnog područja.

U periodu od uručenja obavještenja do proglašenja područja zaštićenim, odnosno obustave postupka određivanja, stanje prirodnog područja ne smije biti pogoršano.

Prirodno zaštićena područja i nacionalne parkove proglašava Skupština Brčko distrikta BiH zakonom. <https://advokat-prnjavorac.com>

Spomenik prirode i zaštićene pejzaže proglašava Vlada, podzakonskim aktom.

Nadležno odjeljenje može predložiti donošenje podzakonskog akta kojim se za konkretan slučaj određuje prijelazna zona radi eliminisanja ili ublažavanja efekata koji nepovoljno utiču na uslove ili funkcionisanje zaštićenih prirodnih područja.

Član 34

Zaštićena područja, prijelazna područja i njihov status upisuju se u:

- katastar nekretnina koji vodi nadležno odjeljenje;
- registar zaštićenih područja koji vodi nadležno odjeljenje;
- međuentitetski informativni sistem o prirodi kojeg vodi nadležno međuentitetsko tijelo.

Nadležno odjeljenje propisuje sadržaj i način vođenja registra.

Upravljanje zaštićenim područjem

Član 35

Zakonom o proglašenju zaštićenog područja se pored ciljeva upravljanja utvrđuju i posebne mjere zaštite prirode i tehnike koje se moraju primjenjivati zaštićenim područjem u skladu sa Strategijom o zaštiti prirode.

Nakon donošenja zakona o proglašenju područja zaštićenim donosi se poseban plan upravljanja za svaki nacionalni park, zaštićeno prirodno područje, područje zaštićenog pejzaža i za spomenike prirode.

Posebne planove upravljanja donosi Vlada za određene vremenske periode.

Nadležno odjeljenje predlaže donošenje podzakonskog akta o pripremi, sadržaju, utvrđivanju neophodnih mjera i nadležnom organu za sprovođenje ili kontrolu posebnih mjera upravljanja.

Djelatnosti i njihova dejstva na zaštićenom području

Član 36

Zakon o proglašenju zaštićenog područja sadrži zabrane i ograničenja radi ispunjavanja ciljeva upravljanja.

Vlada može na prijedlog nadležnog odjeljenja odobriti izuzetke od zabrana i ograničenja iz stava 1 ovog člana ako to ne bi imalo negativan uticaj na ciljeve upravljanja.

Zaštićena evropska područja

Član 37

Posebnim propisom Vlada određuje područja očuvanja prirodnih staništa i staništa vrsta za evropski program NATURA 2000 s ciljem uključivanja određenih područja u međunarodnu ekološku mrežu.

Područja koja mogu biti određena za program iz stava 1 ovog člana su nacionalni parkovi, prirodno zaštićena područja, pejzaži ili spomenici prirode, ako se u njima nalaze "vrste prirodnih staništa od interesa za zajednicu" i/ili "vrste od interesa za zajednicu" prema međunarodnim kriterijima.

Propis iz stava 1 ovog člana mora sadržavati ciljeve očuvanja područja i neophodne mjere zaštite.

Na planove i projekte izrađene nakon proglašenja područja zaštićenim kao "Zaštićeno područje u Evropi" primjenjuju se st. 5 i 6 ovog člana ukoliko posebnim propisima nije drugačije propisano.

Svaki plan ili projekat koji može imati značajan uticaj na područje, iako nije direktno vezan za područje podložan je procjeni uticaja na područje u pogledu ciljeva očuvanja (vrste i staništa od interesa za zajednicu). Nadležno odjeljenje odobrava plan ili projekat tako što se na siguran način utvrdi da neće imati negativan uticaj na određeno područje, i ako je to potrebno, nakon što je dobio mišljenje javnosti.

Izuzetno od stava 5 ovog člana, plan ili projekat će se sprovesti ako to zahtijevaju interesi javnosti.

IX. ZAŠTITA DIVLJIH VRSTA

Zaštićene biljke i gljive

Član 38

Biljke i gljive navedene u Crvenoj knjizi zabranjeno je:

- namjerno brati, skupljati, rezati, vaditi korijenje ili oštećivati takve biljke u njihovom prirodnom obimu koji se nalazi u divljini;
- čuvati, transportovati, prodavati ili razmjenjivati takve vrste koje se nalaze u divljini, izuzev onih koje su potrebne prije stupanja na snagu ovog zakona.

Zabrana iz stava 1 ovog člana odnosi se na sve faze životnog ciklusa biljaka.

Zaštićene životinje

Član 39

Životinjske vrste uključujući i ptice navedene u Crvenoj knjizi zabranjeno je:

- namjerno držati ili ubijati zaštićene životinje koje se nalaze u divljini;
- namjerno uznemiravati, posebno tokom uzgajanja, zimskog sna i migracije;
- namjerno oštećivati ili uklanjati gnijezda;
- oštećivati ili uništavati legla i prebivališta;
- čuvati, transportovati, prodavati ili razmjenjivati vrste iz divljine, izuzev onih koje su pribavljene prije stupanja na snagu ovog zakona;
- koristiti radnje koje mogu prouzrokovati nestanak ili uznemiravanje populacija takvih vrsta.

Podzakonskim aktom utvrdit će se sistem praćenja namjernog držanja i ubijanja zaštićenih životinja kao i preduzimanja novih mjera istraživanja ili očuvanja radi onemogućavanja da namjerno hvatanje ili ubijanje ima značajan negativan uticaj na vrste.

Zabrana iz stava 1 alineje 1, 2 i 5 ovog člana odnosi se na sve faze životnog ciklusa životinja.

Izuzeci

Član 40

Izuzetno, primjena odredaba iz člana 36 stav 2 člana 38 stav 1 i člana 42 stav 1 može se ograničiti posebnim propisom koji donosi Vlada na prijedlog nadležnog odjeljenja, pod uslovom da ovi izuzeci nemaju štetne posljedice na održavanje populacije vrste s ciljem:

- zaštite divljih biljnih i životinjskih vrsta i očuvanja prirodnih staništa;
- sprečavanja velikih šteta po poljoprivredne kulture, stoku, šume, ribarstvo i vode;
- sprečavanja velikih šteta;
- zaštite interesa zdravlja i sigurnosti ljudi;
- drugih imperativnih razloga interesa javnosti, uključujući društvene ili prirodne interese kao i pogodnosti koje su od primarne važnosti za životnu sredinu;
- naučnih i obrazovnih potreba, ponovnog uvođenja vrsta u svrhu uzgajanja, uključujući i vještačko razmnožavanje biljaka;
- odobrenja, pod strogim uslovima, na selektivnoj osnovi, i u ograničenom stepenu, za uzimanja ili čuvanja određenih vrsta u ograničenom broju.

Stav 1 alineja 3 i 5 ovog člana ne primjenjuju se na ptice.

Podzakonskim aktom koji donosi Vlada na prijedlog nadležnog odjeljenja, utvrđuju se vrste divljih životinja koje se mogu loviti, pecati i lovno vrijeme, broj i načine lova.

Unošenje novih ili nestalih vrsta

Član 41

Zabranjeno je namjerno unošenje (introdukcija) novih biljnih i životinjskih vrsta koje ne potiču sa teritorije Brčko distrikta BiH. Izuzetno odjeljenje nadležno za zaštitu životne sredine, posebnim propisom utvrđuje drugačije ukoliko to nije šteta za prirodna staništa unutar njihovog prirodnog obima ili za divlje biljne i životinjske vrste.

Ponovo uvođenje (reintrodukcija) nestalih biljaka i životinja u Brčko distriktu BiH može se vršiti samo uz prethodnu saglasnost nadležnog odjeljenja i pribavljeno mišljenje odjeljenja nadležnog za poljoprivredu i šumarstvo.

X. ZAŠTITA MINERALA I FOSILA

Član 42

O pronalaženju minerala i fosila koji su od posebnog značaja zbog svoje veličine, rijetkosti, sastava ili drugih obilježja mora se obavijestiti nadležno odjeljenje.

U slučaju iz stava 1 ovog člana pronalazač je dužan ponuditi prodaju prvo Distriktu.

XI. NADZOR

Član 43

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona i propisa donesenih na osnovu njega vrši nadležno odjeljenje.

Poslove inspekcijskog nadzora vrši inspektor nadležan za zaštitu životne sredine.

XII. FINANSIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Finansiranje zaštite prirode

Član 44

Za izvršavanje zadataka utvrđenih ovim zakonom sredstva se osiguravaju iz:

- budžeta Brčko distrikta BiH;
- Fonda za zaštitu životne sredine.

Sredstva iz stava 1 alineja 1 ovog člana se koriste za otklanjanje posljedica štete nastale u prirodi kada je štetu učinilo nepoznato lice, kada se ne zna uzrok nastajanja štete i u slučajevima kada je neophodna hitna intervencija radi zaštite prirode.

Sredstva iz stava 1 alineja 2 ovog člana koriste se za zaštitu prirode i to za:

- ostvarenje ciljeva i zadataka propisanih ovim zakonom;
- izradu Strategije i planova utvrđenih ovim zakonom;
- smanjenje štete i opasnosti za prirodu;
- rekultivisanje pejzaža;
- očuvanje zaštićenih područja i zaštitu prirode i upravljanja;
- istraživanja vezana za zaštitu prirode.

Vlasništvo i naknada

Član 45

Vlasništvo nad zemljištem i nekretninama u zaštićenim područjima čiji je vlasnik Brčko distrikt BiH mogu sticati pravna ili fizička lica u skladu s posebnim propisima.

Vlasnik zaštićenog dijela prirode dužan je dozvoliti pristup tom dijelu područja radi zadovoljenja naučnih, edukativnih, estetskih i kulturnih potreba društva. Ove aktivnosti se sprovode u skladu sa uslovima utvrđenim propisom kojim se područje proglašava zaštićenim.

Ukoliko je upotreba zaštićenog područja prirode ograničena ili zabranjena, vlasnik ima pravo na naknadu zbog ograničenja i zabrana kojima podliježe. Iznos naknade mora biti srazmjeran umanjenom prihodu i utvrđuje se sporazumno. U slučaju spora, iznos naknade utvrđuje sud. Troškovi naknade se osiguravaju iz budžeta.

XIII. KAZNENE ODREDBE

Član 46

Novčanom kaznom od 1.000 do 10.000 KM kaznit će se za prekršaj pravno lice ako:

- pogoršava postojeće stanje nakon slanja obavijesti o pokretanju postupka za proglašenje područja zaštićenim;
- prekrši zabranu utvrđenu propisom o proglašenju područja prirode zaštićenim bez prethodno pribavljenog odobrenja nadležnog odjeljenja;
- izvodi plan ili projekat suprotno zabrani koju je donijela Vlada u cilju zaštite pejzaža;
- postupi suprotno propisima koji se odnose na posebne mjere upravljanja za zaštićena područja (član 35 st. 1 i 2);
- postupi suprotno zabranama i ograničenjima utvrđenim propisom o proglašenju zaštićenog područja bez prethodnog odobrenja nadležnog odjeljenje (član 36 st. 1 i 2);

- izradi plan ili projekat koji ima značajan uticaj na zaštićena područja u Evropi bez prethodno pribavljenog odobrenja nadležnog odjeljenja (član 37 st. 4, 5 i 6);
- vrši zabranjene radnje suprotne članu 21 st. 1 i 2 članu 38 stav 1 i članu 39 stav 1 bez prethodno pribavljenog odobrenja nadležnog odjeljenja;
- unosi nove vrste bez prethodnog odobrenja nadležnog odjeljenja;
- ponovo unosi nestale životinje bez prethodnog odobrenja nadležnog odjeljenja;
- ne obavijesti nadležno odjeljenje o pronalasku minerala i fosila na način propisan ovim zakonom;
- ne ponudi prodaju minerala i fosila na način propisan ovim zakonom;
- ne ponudi prodaju nekretnina unutar zaštićenog područja na način propisan zakonom;
- ne osigura pristup zaštićenim područjima saglasno odredbama ovog zakona;
- za prekršaj iz stava 1 ovog člana kaznit će se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 500 do 1.000 KM.

Novčanom kaznom u iznosu od 100 do 500 KM kaznit će se za prekršaj fizičko lice koje izvrši radnje iz stava 1 ovog člana.

Novčana kazna se uplaćuje u Fond za zaštitu životne sredine.

XIV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Prijelazne odredbe

Član 47

Planovi upravljanja zaštićenim područjima doneseni prije stupanja na snagu ovog zakona primjenjivat će se do isteka perioda za koji su doneseni, ukoliko nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Propisi doneseni prije stupanja na snagu ovog zakona ostaju na snazi do donošenja novih propisa u skladu sa ovim zakonom.

Član 48

Propis čl. 16 i 33 stav 6 donosi Skupština u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Propis iz čl. 16 stav 2, člana 35 stav 2, člana 37 stav 1 i člana 40 stav 3 donosi Vlada u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Propis iz člana 14 stav 3 člana 20 stav 2, člana 22 stav 1, člana 33 stav 8, člana 35 stav 3 donosi nadležno odjeljenje u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 49

Zakon o zaštiti prirode stupio je na snagu 29. jula 2004. godine, a njegove izmjene i dopune 30. decembra 2004. godine, 17. jula 2007. godine i 4. aprila 2009. godine.